

„2021 rok – 30-lecie odnowionej »Szaszkewycziwki«” – sprawozdanie i wystawa

Historia przemyskiej szkoły im. Markiana Szaszkewicza zaczyna się w 1911 roku, kiedy to w setną rocznicę urodzin ks. Markiana Szaszkewicza, z inicjatywy Bractwa im. Świętego Mikołaja oraz Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego powstała siedmioklasowa szkoła powszechna.

Szkolny budynek zbudowano przy ul. Smolki, na działce należącej do Bractwa. Szkołę częściowo finansował rząd austriacki, który opłacał nauczycieli, natomiast utrzymanie budynku i inne wydatki pokrywało Ukraińskie Towarzystwo Pedagogiczne. W tym czasie uczyło się tam około 250 uczniów.

W okresie międzywojennym w siedmioklasowej szkole zdobywało wiedzę około 500 uczniów, a pracujący tam nauczyciele w liczbie 16 opłacani byli przez Stowarzyszenie „Ridna Szkoła”.

Po 28 czerwca 1941 r., kiedy to niemieckie wojska zajęły prawobrzeżny Przemyśl, w budynku umieszczono szpital wojskowy. Ukraińcom pozwolono jednak otworzyć szkołę podstawową w sąsiednim budynku przy ul. Słowackiego. Zimą w latach 1941/42 i 1942/43 szkoły były zamknięte ze względu na brak opału i epidemii tyfusu.

Pomimo tych trudności, 1 września 1945 r. był początkiem roku szkolnego dla większości przemyskich szkół. W „Szaszkewycziwce” uczyło się wówczas 452 dzieci.

15 października 1945 r. szkołę zamknięto w związku z początkiem przesiedleń ludności ukraińskiej z Polski do ZSSR.

Nowy rozdział w historii szkoły rozpoczął się w roku 1991, gdy dzięki staraniom Komitetu Założycielskiego, na którego czele stanął dr Jerzy Stabiszewski, Kuratorium Oświaty zdecydowało się otworzyć Szkołę Podstawową Nr 17 w Przemyśle z ukraińskim językiem nauczania, usytuowaną w tym samym budynku przy ul. Smolki 10. Naukę podjęło 1 września 145 dzieci. Grono nauczycielskie liczyło 15 osób. Obowiązki dyrektora powierzono mgr. inż. Julianowi Bakowi.

Dwa lata później, 6 listopada 1993 r. szkole przywrócono imię Markiana Szaszkewicza – poety i wybitnego ukraińskiego działacza kulturalnego.

Dzięki staraniom rodziców 1 września 1995 r. utworzono Liceum Ogólnokształcące. W tymże roku do obu szkół uczęszczało w sumie 205 uczniów. 28 maja 1998 r. obie szkoły połączono w Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 2 im. Markiana Szaszkewicza.

W tymże 1998 r. szkoła otrzymała własny sztandar.

W styczniu 1999 r. obowiązki dyrektora przejęła mgr Maria Tucka. W wyniku reformy edukacyjnej w roku szkolnym 1999/2000 w pomieszczeniach przy ul. Smolki 10 działały już: Oddział Przedszkolny, Szkoła Podstawowa nr 17, Gimnazjum nr 7 i III Liceum Ogólnokształcące, do których uczęszczało łącznie 266 uczniów.

Od 1 września 2000 r. do dnia dzisiejszego dyrektorem szkoły jest mgr Piotr Pipka. Decyzją Rady Miasta Przemyśla przekształcono z dniem 1 września 2002 r.

Liceum Ogólnokształcące z Ukraińskim Językiem Nauczania w III Liceum Ogólnokształcące, realizujące trzyletni cykl nauczania.

Obecnie Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 2 im. Markiana Szaszkewicza obejmuje: Oddział Przedszkolny, Szkołę Podstawową nr 17 (ośmioklasową) i III Liceum Ogólnokształcące (czteroletnie).

„Ukraińska szkoła” lub „Szaskewycziwka” – bo tak popularnie jest nazywana w środowisku przemyskim, realizuje wiele zadań, takich jak: nauczanie w zakresie ogólnym; nauczanie języka ojczystego ukraińskiej mniejszości narodowej; poznawanie historii i geografii ojczystego kraju; wychowanie w duchu patriotyzmu do obu Ojczyzn; wykształcenie postawy tolerancji i szacunku wobec osób innej narodowości, religii i rasy; kultywowanie własnych tradycji, zwyczajów, obrzędów.

O wynikach pracy dydaktycznej najlepiej mówią sukcesy uczniów, którzy osiągają bardzo dobre wyniki na egzaminach zewnętrznych (szóstoklasisty, gimnazjalisty, ósmoklasisty, maturalnym). Młodzież bierze udział w różnorodnych konkursach i konkursach przedmiotowych, dochodząc niejednokrotnie do finału. Potwierdzają to np.: 8 miejsce w rankingu Szkoła Kompetencji Przyszłości 2018, „Złota Szkoła 2019” w rankingu „Perspektyw” – 6 miejsce w województwie, Szkoła Przyjazna Utalentowanym Uczniom – 2013/14, 2015/16, 2017/18 i 2019/20. Swoje sukcesy uczniowie zawdzięczają w dużej mierze oddanej pracy nauczycieli. Są wśród nich również autorzy podręczników do nauki języka ukraińskiego w szkole podstawowej i ponadpodstawowej.

Nasi uczniowie uczestniczyli w projektach społecznych, takich jak: „Szkoła Dialogu” – I miejsce w konkursie w 2017 r., „Poznajcie Nas” – lata 2017 i 2018. Wykorzystując fakt wielonarodowości Przemysła, bo przecież od wieków zamieszkiwali tu Polacy, Ukraińcy i Żydzi, szukaliśmy śladów wielokulturowości naszego miasta. Zapraszaliśmy do współdziałania uczniów innych szkół przemyskich. Braliśmy również udział w projekcie „Sokrates-Comenius” 2002–2005 (współpraca ze szkołami z Danii, Niemiec i Hiszpanii).

Przemyska „Szaskewycziwka” prowadzi szeroką działalność pozalekcyjną. Wcześniej działały tu m.in.: zespół instrumentalny „Sopiłka”, zespoły wokalne „Trojandy”, „Dzereło”, „Nadija” i „Lilija”, zespoły wokально-instrumentalne „Perełaj” i „Czorna wysznia”, kabaret „Trupa Obmeżenocho Rozumuwannia”. Ponadto uczniowie byli członkami kapeli bandurzystów „Przemysł” działającej przy przemyskim Oddziale Związku Ukraińców w Polsce. Obecnie działają w szkole: zespół tańca ludowego „Arkan” (od 1991 r.), zespół „Wesołe Bandurki” (ciągłość od 1991 r.), zespół instrumentów ludowych, grupa teatralna „Popry Wse”. Uczniowie i absolwenci śpiewają w Chórze im. Mychajła Werbyckiego (przy Stowarzyszeniu Inicjatyw Kulturalnych „Mytusa”) oraz w zespole wokalnym „Krajka” (przy Ukraińskim Domu Narodowym).

Byliśmy głównymi organizatorami następujących projektów:

- 2003/2004 – Szkolne Prezentacje Artystyczne – projekt finansowany przez Unię Europejską w ramach Funduszu Małych Projektów Programu Współpracy Przygranicznej PHARE. Współuczestnikami były szkoły podstawowe i średnie Rejonu Mościsk (w tym polska szkoła w Mościskach), przemyskie szkoły podstawowe, szkoły z Chotyńca, Mokrego i Sanoka. W ramach tego szerokiego projektu odbyły się: wystawy plastyczna i fotograficzna, prezentacja działalności dramatycznej, grup żywego słowa (teatry, recytacje, kabarety), przegląd wertepów (jasełek) i grup kolęd-

niczych, konkurs pisanek, przegląd zespołów artystycznych (tanecznych, wokalnych, instrumentalnych, wokально-instrumentalnych);

- 2005 – Koncert na Zamku Kazimierzowskim, poświęcony wydarzeniom na Ukrainie w 2004 r., w którym uczestniczyli również uczniowie innych szkół Przemysła i okolic;
- 2011 – Rok Tarasa Szewczenki (najwybitniejszego poety ukraińskiego) – Koncert Szewczenkowski w Centrum Kulturalnym – wspólnie z uczniami I LO, II LO oraz ZSE z Przemysła;
- 2015 – Rok Mychajła Werbyckiego (autora muzyki do Hymnu Ukrainy) – koncert w Centrum Kulturalnym z okazji rocznicy 200-lecia urodzin kompozytora i 150-lecia publicznego wykonania Hymnu na Koncercie Szewczenkowskim w Przemysłu. Wydarzenie zrealizowano we współpracy z innymi szkołami przemyskimi.

Nasze zespoły wypracowały bogaty i dojrzały program artystyczny. Młodzież „Szaskewycziwki” brała udział w Festiwalach Kultury Ukraińskiej w Polsce – w Przemysłu, Sopocie, Swidniku (Słowacja), Koszalinie i Giżycku, Festiwalu Dziecięcej Twórczości w Elblągu, Międzynarodowym Festiwalu „Dni Muzyki Bandurowej” w Przemysłu, Międzynarodowym Festiwalu „Prezentacje Kultur Pogranicza” w Przemysłu, Festiwalu „Muzyka bez Granic”, „Dni Ukraińskiej Kultury” – Zielona Góra, „Viva Ukraina” – Wrocław. Naszych artystów pamiętają sceny Ukraińskiego Domu Narodowego w Przemysłu, Teatru Opery i Baletu im. S. Kruszelnickiej i Teatru im. M. Zańkowieckiej we Lwowie, a także sceny Kijowa, Łucka, Krymu, Równego, Truskawca, Iwano-Frankowska, Mokrego, Legnicy, Szczecina.

Jak widać, praca z naszą młodzieżą służy kształtowaniu tożsamości narodowej, budując poczucie przynależności do wspólnoty lokalnej poprzez współpracę z innymi szkołami oraz instytucjami pozarządowymi. Integracja środowisk szkolnych, pielęgnujących kulturę różną pod względem etnicznym, służy przełamaniu sztucznych barier między naszymi narodami.

Zróżnicowanie kulturowe jest czymś pięknym, wzbogaca nas wszystkich. Pamiętajmy, że zrozumieć drugiego człowieka możemy tylko wtedy, gdy poznamy jego kulturę, tradycje, religię i zwyczaje. Kultura zbliża ludzi ponad wszystkimi podziałami. Można powiedzieć, że będąc ludźmi pogranicza, nasiąkamy wartościami kultury wielu narodów. Identyfikując się z kulturą, urzeczywistniamy własną osobowość, a w konsekwencji budujemy godnego człowieka i obywatela naszego kraju.

Uczniowie „Szaskewycziwki” nie tylko uczestniczą w bogatym dziedzictwie kulturowym pogranicza polsko-ukraińskiego, ale są też jego twórcami i ambasadorami.

Maria Ficak

ORCID 0000-0003-0142-2566

DOI:10.30657/pha.33.2021.26

(Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2
im. Markiana Szaskewicza w Przemysłu)
e-mail: mficak19@gmail.com

Święto Wyszywanki, Młodzież Szkoły na Rynku Miasta, Przemyśl, 2017 r. (fot. Mikołaj Pipka).

Sztandar nadany Szkole w 1998 r. (fot. z archiwum Szkoły).

Logo Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 2 im. Markiana Szaszkewicza w Przemyślu.

Świąteczna kutia w „Szaszkewycziwce”, Przemyśl, 2017 r. (fot. Mikołaj Pipka).

Jubileusz 25-lecia Szkoły, Przemyśl, 2016 r. (fot. Mikołaj Pipka).

Zespół „Wesołe Bandurki”, kierownik artystyczny Marta Korecka, Przemyśl, 2005 r. (fot. z archiwum Szkoły).

Taniec „Mały hopak”, Zespół tańców ludowych „Arkan”, choreograf Oleh Kopylchak, Przemyśl, 2010 r. (fot. z archiwum Szkoły).

Taniec „Huculski”, Zespół tańców ludowych „Arkan”, choreograf Oleh Kopylchak, Zielona Góra, 2019 r. (fot. z archiwum Szkoły).

Zespół tańców ludowych „Arkan” – „Taniec z ręcznikami”, choreograf Oleh Kopylchak, Zielona Góra, 2019 r. (fot. z archiwum Szkoły).

Zespół tańców ludowych „Arkan” – „Hopak”, choreograf Andrzej Putko, Przemyśl, 2009 r. (fot. z archiwum Szkoły).

Chór im. ks. M. Werbyckiego działający przy Stowarzyszeniu Przemyskie Centrum Inicjatyw Kulturalnych „Mytusa”, dyrygent Olga Popowicz (fot. z archiwum Szkoły).

Spektakl pt. „Akcja Wisła”, teatr „Popry Wse”, reżyser Anna Leskiw, Przemyśl, 2017 r. (fot. Jarosław Leskiw).

Święto Wyszywanki – „Pokaz mody”, Przemyśl, 2018 r. (fot. Mikołaj Pipka).

Święto Wyszywanki – młodzież Szkoły na dziedzińcu „Szaskewycziwki”, Przemyśl, 2017 r. (fot. Mikołaj Pipka).